

Európa iparpolitikai stratégiájának frissítése az ipar helyreállítása céljából

Brüsszel, 2021. február 12. | IndustriAll 2021/119.

Bevezetés

Március 10-én, pontosan 100 nappal hivatalba lépése után, a Bizottság közzétette régóta várt közleményét az új ipari stratégiáról. A Zöld megállapodással és „Európa digitális jövőjének formálásával” együtt ez volt az új Bizottság harmadik politikai kezdeményezése, amelynek célja az ipari fejlődés, középpontjában pedig az európai ipar fenntartható, digitális és globálisan versenyképes struktúrává való átalakulásának támogatása áll, miközben lebontja az akadályokat az egységes piacon belül.

Mivel a közleményt közvetlenül a világjárvány kitörése és Európa fokozatos lezárása előtt tették közzé, nem vette figyelembe a gazdasági visszaesést. Mindazonáltal, a Zöld megállapodással és a „digitalizációs menetrenddel” együtt az iparpolitikai stratégiára hivatkozik az EU „helyreállítási és rugalmassági tervének” alapjaként. Az Európai Unió állapotáról szóló, 2020 őszi beszédében Von der Leyen bizottsági elnök bejelentette, hogy a stratégiát 2021 tavaszán felülvizsgálják és frissítik.

Az elmúlt évben az industriAll Europe aktívan részt vett az ipari stratégia különféle kezdeményezéseinek végrehajtásában – csatlakozott az akkumulátorokkal, kritikus nyersanyagokkal és tiszta hidrogénnel foglalkozó ipari szövetségekhez, részt vett a különböző ágazatok és ökoszisztémák készségekre vonatkozó paktumaiban, valamint bekapcsolódott az energiaintenzív iparágakkal foglalkozó magas szintű munkacsoportba, a 14 ökoszisztémával foglalkozó szakértői csoportokba és politikai vitákba. Ez a dokumentum az industriAll Europe ajánlásait ismerteti az EU ipari stratégiájának frissítésére vonatkozóan.

Ökoszisztémák és szektorok: az európai ipari munkavállalók helyzetének javítását célzó iparpolitika

Az iparpolitikáról szóló, 2020 márciusában kiadott közleményt az egymást követő iparpolitikai kommunikációk régi hagyományának fényében kell értelmezni. A közlemény számos szempontból javított az európai iparpolitikán. Alapvetően világos stratégiai megközelítéssel rendelkezik, mivel sokkal nagyobb hangsúlyt fektet a digitális és szén-dioxid-mentes „kettős” átmenetre, és az iparpolitika nagyobb együttműködésen alapuló megközelítését szorgalmazza azzal a céllal, hogy a Bizottság a piaci erőket a stratégiai együttműködés támogatása felé irányítsa az ipar és az érintett érdekelt felek között azokon a területeken, ahol az egyes szereplők önmagukban nem tudnak azonos szintű ambíciót megvalósítani (magán – állami partnerségek, stratégiai ipari szövetségek, 14 ipari ökoszisztéma). Az industriAll Europe egyetért a Bizottság elképzelésével, miszerint az iparpolitikának támogatnia kell a digitális, éghajlatbarát és versenyképes gazdaságra történő áttérést.

Támogatjuk a 14 ipari ökoszisztéma meghatározását az ipari értékláncokat figyelembe vevő ipari stratégia előmozdítása érdekében. A jelenlegi gazdasági válság azonban nem azonos mértékben érintette az ipari szektorokat. A kettős átmenet az ökoszisztémán belül sem fog minden ágazatban egyformán lejátszódni, ezért a mélyreható ágazati hatásvizsgálatok és ütemtervek létfontosságúak annak meghatározása érdekében, hogy mi valósítható meg az elkövetkező évtizedben az adott ágazatban. Ha nem kapunk világos képet arról, hogy mi valósítható meg a különböző ágazatokban, az ipari értékláncokat és a kapcsolódó munkahelyeket sodorhatjuk veszélybe. Az ilyen megközelítés nagy

stratégiai hiba lenne. A munkavállalók különböző csoportjainak különböző mértékű kihívásokkal kell szembenéznük. A hatásvizsgálatoknak és az ütemterveknek az egyre növekvő, gazdaságilag káros egyenlőtlenségek kezelésére kell irányulniuk, külön figyelmet fordítva a nemekre, a munkaképesség szintjére, életkorra, etnikumra stb.

A járvány fájdalmasan megmutatta a veszélyét annak, ha túlságosan függünk a korlátozott számú harmadik országbeli beszállítóktól, különösen a stratégiai termelés területén. E kockázatok csökkentése érdekében az Európai Bizottság népszerűsítette a „nyílt stratégiai autonómia” modelljét, amely az EU helyreállítási stratégiájának, illetve kereskedelempolitikai felülvizsgálatának egyik mozgatórugója. Az EU-nak arra kell törekednie, hogy fenntartsa és támogassa az EU-n belüli valamennyi stratégiai ágazatot/ellátási láncot, ugyanakkor növelje az ipari ellátási láncok ellenállóképességét a külső sokkhatásokkal szemben, az ellátás diverzifikálásán, a stratégiai anyagok készletezésén és a globális monopolhelyzetek elleni küzdelmen keresztül. A kritikus alkatrészek globális ellátásától való túlzott függőség hatalmas kockázatokat rejt magában, és napjainkban súlyosan gátolja az európai autógyártást. A gyártóknak prioritásként kell kezelniük az ellátási láncok ellenállóbbá tételét, és alternatív megoldásokat kell találniuk arra, hogy óvintézkedéseket tudjanak tenni a jövőbeli hiányok elkerülésére. A félvezetői stratégiai értékláncokkal kapcsolatos nagy jelentőségű európai kezdeményezések sikerességét az ágazatokra, például gépjárműiparunkra gyakorolt valós hatásuk fogja meghatározni.

Mivel a kereskedelem az EU ipari növekedésének fontos mozgatórugója volt és marad, a szilárd iparpolitika mellé olyan kereskedelempolitikára van szükség, amely elősegíti az EU beilleszkedését a globális ellátási láncokba. Az Európai Bizottságnak olyan javaslatokat kell előterjesztenie, amelyek a „nyílt stratégiai autonómia” fogalmát koherens politikai keretrendszerre alakítják, tisztességes és kiegyensúlyozott kapcsolatot biztosítva a kereskedelmi partnerekkel.

Az iparpolitika szakpolitikai szinteken történő jobb érvényesítésének biztosítania kell, hogy Európa iparpolitikájának eredménye meghaladja az egyes részek összegét. Európa iparpolitikájába valamennyi releváns szakpolitikát vertikálisan és horizontálisan is integrálni kell. A regionális szintű személyre szabott megközelítés lehetővé tételéhez és az európai iparpolitika nemzeti és regionális szintű támogatásának növeléséhez vertikális koordinációra van szükség kormányzati szinten.

Horizontális koordinációra van szükség a szakpolitikai területek együttműködést nem ismerő megközelítésének elkerüléséhez és az összes érdekelt fél részvételének biztosításához. Ezenkívül meg kell szervezni az európai iparpolitika nyomon követését és értékelését hatásvizsgálatokon, időközi jelentéseken, az érdekelt felekkel folytatott strukturált párbeszédén, a fő teljesítménymutatókon (beleértve a munkaminőség társadalmi mutatóit) keresztül. A hatékony iparpolitikához nem elég különféle ambiciózus programok elindítása, ha a programokat nem megfelelően hajtják végre és rendszeresen nem értékelik.

Az ipari munkaerő sokszínűségének növelése elengedhetetlen a fenntartható európai termelés jövőjének biztosításához. Ennek felépítéséhez, illetve a mindenki számára megfelelő fellendülés kialakításához új ötletekre és inspirációra van szükség, továbbá új vezetői kultúrára, kreatív együttműködésre és annak alaposabb átgondolására, hogy ezek a változások milyen hatást gyakoroltak a társadalom különböző csoportjaira. Minden gazdaságélénkítési pénzalapot és szociális támogatást egyenlőség-ellenőrzésnek kell alávetni.

Az iparpolitikai, mint az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés mozgatórugója

A Zöld megállapodás alapját képező tiszta ipari stratégia nélkül az EU-nak nem fog sikerülni egy generáción belül a teljesen új gazdasági paradigma felé történő elmozdulás (= a klímasemlegesség elérése 2050-ig). A Bizottság hatásvizsgálata szerint az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának -40% helyett -55%-ra történő csökkentése 2030-ig, a kibocsátás-csökkentésre tett erőfeszítések megduplázását jelentené. A kihívás mértékére való emlékeztetés nem a Párizsi megállapodás célkitűzéseinek aláásására tett kísérlet, amely mellett elköteleztünk vagyunk, inkább annak tisztázása, hogy mi forog kockán az európai ipari munkavállalók és regionális gazdaságok szempontjából.

A Zöld megállapodás fogja meghatározni és alakítani az iparpolitikát nem csak a Bizottság elkövetkező megbízatási időszakában, hanem azt követően is. Az ebben az évtizedben meghozott befektetési döntések meghatározóak lesznek, hiszen az energiaigényes iparágak hosszú és nagy beruházási ciklusokkal rendelkeznek (jellemzően 20-40 év). Ezért az EU-nak a közpolitikát az „*Entrepreneurial State*” (= *egy olyan állam, amely az innováció alapú befektetések elsődleges kockázatvállalója*) stratégiája felé kell terelnie, minden rendelkezésre álló eszközt felhasználva a tiszta technológiák elterjedésének felgyorsítására.

A piaci intézkedések és a multinacionális vállalatok önmagukban nem fognak eredményt elérni, nem fogják automatikusan szállítani azokat a kollektív javakat (éghajlati stabilitás, tiszta levegő, egészséges városok), amelyeket társadalmaink kívánnak. Ezért a kormányoknak nem csupán a különböző típusú piaci kudarcokat kell kijavítaniuk (az árképzési kudarcok miatti pozitív és negatív externáliákról való gondoskodás). Az ipari szövetségek és a versenyjog felülvizsgálata (beleértve az állami támogatást is) a válasz részét képezi, de az időbeli korlátokat (30 év) szem előtt tartva ennél tovább kell lépni. A kormányoknak támogatniuk kell az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és intelligens technológiákba történő beruházásokat, támogatniuk kell az új értékláncok létrehozását, ármechanizmusokkal és támogató keretszabályozással kell alakítaniuk a keresleti oldalt. Az állami hatóságoknak több ágazatban kell irányítaniuk a beruházásalapú növekedést, és a nyertesek kiválasztása helyett a kormányoknak inkább a „hajlandóságot mutatók” támogatását kell eszközölniük. A közbeszerzésnek különösen nagy szerepe van az innovációk és új technológiák vezető piacainak biztosításában, különösen az uniós hulladékkezelésről szóló rendeletekkel összhangban, a rendszerek lezárásának és a körkörös gazdaság létrehozásának támogatása érdekében.

Az energiaigényes iparágak átfogó szén-dioxid-mentesítésének elérése különösen ijesztő kihívást jelent, mivel megbízható és igényekre szabható alacsony szén-dioxid-kibocsátású gyártási folyamatok még nincsenek kereskedelmi forgalomban. Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák többségének technológiai érettségi szintje továbbra is nagyon alacsony. Európa szén-dioxid-mentesítése a kevésbé szigorú környezetvédelmi előírásokkal rendelkező országokba irányuló termelésáthelyezéssel, a globális kibocsátásra negatív hatást fog gyakorolni. Ezenkívül, hozzáadott érték (és a kapcsolódó cashflow) megteremtése nélkül az ipar egyszerűen nem lesz képes az átmenetbe investálni. Szükség lesz az ipar folyamatos védelmére a kibocsátás- és beruházásáthelyezéssel szemben, mivel az európai ipari értékláncok rendkívül sebezhetővé válnak a magas beruházási igények és az életképes, alacsony szén-dioxid-kibocsátású üzleti modellek kialakításának kihívása miatt. A szén-dioxid-árak nemzetközi különbségeinek kezelése érdekében számos intézkedésre van szükség: határkiigazítási intézkedések, szén-dioxid-kibocsátási adók, kereskedelemvédelmi eszközök alkalmazása, a szén-dioxid-árazási különbségek kezelése a szabadkereskedelmi egyezményekben. Ezekkel a kihívásokkal foglalkoznak az

„EU energiaigényes iparágai versenyképes átalakításának főterve” című ajánlásban – a terv végrehajtásának egy tiszta ipari csomag révén kell elsőbbséget biztosítani.

Az éghajlati kihívásokkal függnek össze az energiapolitika kihívásai is, melyek sokrétűek és gyakran ellentmondásosak: megfizethető energiaárak az ipar és a háztartások számára, az éghajlati célkitűzéseink teljesítése, az ellátás biztonsága, a vezető pozíció fenntartása az energiatechnológiák terén. Ezért meg kell fontolni az Energiaunió 2. elindítását.

Ezenkívül, Európa ipari stratégiájának meg kell erősítenie Európa jelenlétét az új digitális technológiákban. Európa jelenlegi és jövőbeli fenntartható gazdasági növekedése és társadalmi jóléte egyre inkább a gazdasági tevékenységek digitalizálása által létrehozott értékekre támaszkodik. A digitális technológiák egyre központibb részévé válnak az emberek életének, állampolgári és/vagy munkavállalói szempontból. Biztosítani kell, hogy mindenki rendelkezzen e technológiák használatához szükséges készségekkel, és aktív szerepet tölthessen be a társadalom egészében és a munkahelyén. A képzéshez való hozzáférés kulcsfontosságú, azok számára is, akik gyakran lemaradnak: pl. fogyatékkal élők, idősebb munkavállalók, és különösen a nők. A digitális technológiák arra is képesek, hogy jelentősen javítsák az európai gyáripár komparatív előnyeit, és ezáltal megvédjék vagy akár visszaállítsák az ipari munkahelyeket. Az európai ipar vagy digitalizálódik, vagy megszűnik, mert a hatékonyabb és gyorsabb versenytársak megelőzik.

A gazdaság minden ágazatában fejleszteni kell a digitális innovációs kapacitást, hogy az ipart felkészítsék a digitális korszakra. Fontos, hogy a Bizottságnak sikerüljön (köz–magán) társulásokat/szövetségeket létrehoznia szinte az összes digitális technológia (mesterséges intelligencia, robotika, nanotechnológiák, mikroelektronika, nagyteljesítményű számítástechnika, felhő alapú infrastruktúrák, blokklánc, fotonika, a tárgyak internete), valamint a szükséges adat- és számítástechnikai infrastruktúra (5G, szuper-számítástechnikai központok, az európai digitális innovációs csomópontok hálózata) területén. Európa adatkezelési stratégiájának kiemelt jelentősége van, mivel az adatok a növekedés és az innováció fontos forrásává váltak.

Az adatok hozzáférhetősége a mesterséges intelligenciarendszerek szempontjából is elengedhetetlen. Ezért fontos az adatok megosztása a közös, átjárható európai adatterek létrehozásával a stratégiai fontosságú értékláncokban és az általános közérdekű területeken. Ezeket az adattereket egy olyan, szélesebb körű ipari stratégiával kell megtámogatni, amely a kulcsfontosságú digitális technológiákba és az adatfeldolgozási infrastruktúrába fektet be. Ezt ki kell egészíteni a digitális gazdaság szabályozására irányuló kezdeményezésekkel a digitális platformok piaci erőfölényének kezelése és a digitális versenyképesség által ellenőrzött fogyasztói jogok (magánélet, áhírek, illegális tartalom) védelme révén, valamint az online gazdaság megfelelő részvállalását biztosító intézkedésekkel. A fellendüléshez és az átmenethez szükséges források biztosításához elengedhetetlenek azok az intézkedések is, amelyek biztosítják, hogy az online gazdaság megfelelő részt vállaljon az adófizetésből.

A digitális és klímasemleges gazdaságra való áttéréshez hatalmas beruházásokra lesz szükség az ipari termelési létesítmények és a kapcsolódó infrastruktúrák átalakítására, valamint az igazságos átmenet biztosítására a munkavállalók számára. A stabil makrogazdasági környezet minden ipari stratégia sikeres végrehajtásának alapfeltétele, ezért az uniós makrogazdasági kormányzást az állami- és magánberuházások támogatására kell irányítani, elkerülve a fizetésképtelenséget; nem pedig rövid távon a költségvetési konszolidáció vagy költségvetési fegyelem irányába. Ki kell használni a jelenlegi alacsony kamatlábakat. Ezért a Stabilitási és növekedési paktum általános mentesítési záradékát továbbra is

alkalmazni kell mindaddig, amíg az EU makrogazdasági irányításának mélyreható reformját nem javasolják.

A Zöld megállapodás célkitűzései, különösen a 2030-ra vonatkozó éghajlati célok felülvizsgálata jelentősen elmélyíti a beruházási hiányt, amelyet át kell hidalni az éghajlati célok elérése érdekében. A „cél és piac” megközelítés azonban nem fog eredményt hozni. Az „uniformizált” politikák elkerülhetetlenül fokozni fogják a regionális egyenlőtlenségeket az országokon belül és az országok között, ezért alapvető fontosságúak a különböző nemzeti és regionális összefüggésekkel foglalkozó koherens és összehangolt politikák.

A nemzeti helyreállítási és rugalmassági tervek döntő szerepet játszanak a befektetések irányításában, de a nemzeti tervek kidolgozásának folyamatában jelentős az átláthatóság hiánya. A szociális partnerekkel nem folytattak szisztematikus konzultációt minden régióban és országban, ezért ebben a szakaszban nem világos, hogy a nemzeti tervek olyan konkrét projekteket eredményeznek-e, amelyek hozzájárulnak ehhez a fontos ipari menetrendhez. A munkavállalókról azonban nem lehet elfeledkezni az átmenet megtervezésekor. Felszólítjuk a Bizottságot, hogy tegye közzé a benyújtott nemzeti helyreállítási terveket az ellenőrzés lehetővé tétele, valamint a támogatás és hatékony koordináció érdekében. Felszólítjuk az Európai Bizottságot, hogy tegye közzé a benyújtott nemzeti helyreállítási terveket az ellenőrzés lehetővé tétele, valamint a támogatás és a hatékony koordináció biztosítása érdekében.

Végezetül, a fenntartható tevékenységek taxonómiájának létrehozása egyértelművé teszi a tőkepiacok és befektetők számára, hogy mi tekinthető környezetileg fenntarthatónak, és a pénzmozgásokat a fenntartható gazdaságba történő befektetések felé irányítja, de a kritériumoknak reálisnak kell lenniük. Létfonosságú, hogy a szakpolitikák koherenciája garantált legyen, tekintettel az ágazataink legtöbbjének átalakításához szükséges beruházások nagyságára. Minden ágazatnak hozzáférést kell biztosítani azokhoz a forrásokhoz, amelyekre szükségük van az éghajlat-semlegesség 2050-ig történő eléréséhez és az európai Zöld megállapodásban megfogalmazott célok teljesítéséhez. A taxonómiának ezért nem szabad feketelistára tennie azokat az ipari szektorokat, amelyek óriási beruházásokra szorulnak a szén-dioxid-mentesítés gyors ütemű megvalósításához. Ezen környezeti szempontok mellett a döntéshozóknak a taxonómiai kritériumok részeként szigorú társadalmi és irányítási követelményeket kell szabniuk, hogy a beruházásokat olyan tevékenységek felé tereljék, amelyek tisztességes munkahelyeket teremtenek, és amelyek tiszteletben tartják a kollektív szerződésben foglaltakat és a munkavállalói jogokat.

A vállalatoknak, különösen a multinacionális vállalatoknak, döntő szerepük van a zöld üzleti befektetési rések áthidalásában. A tisztességes társasági adózásnak, ideértve a digitális gazdaságot is, el kell kerülnie, hogy a megtermelt vagyon az adóparadicsomokon keresztül elpárologjon, vagy a részvényesek elszippantsák. A nyereséget méltányosan kell elosztani a tőke és a munkaerő között, valamint az értékláncok mentén, biztosítva az iparágak fenntartható átalakításába és a minőségi munkahelyek megteremtésébe történő befektetést. Az EU-ban ezért sürgős előrelépés szükséges a tisztességes társasági adózás politikai kereteinek megteremtésében (közös konszolidált társasági adóalap, digitális adó, minimális társasági adó, pénzügyi tranzakciós adó).

Hangsúlyos szociális dimenzió biztosítása az uniós iparpolitikában: a folyamatban lévő változások előrejelzése

A Covid-19 válság drámai módon növeli az egyenlőtlenségeket az európai országokon belül és azok között, miközben felgyorsítja gazdaságaink és iparágaink mélyreható strukturális átalakítását is, ahogyan azt a szén-dioxid-semlegesség és digitalizáció elérésére irányuló új uniós iparpolitikai stratégia előírja. Ez megköveteli az uniós stratégia szociális dimenziójának és a munkavállalói részvételnek az erősítését Európában. Ez egyben lehetőséget teremt a befogadóbb és sokszínűbb munkaerőpiac felé történő társadalmi elmozdulásra. Európának el kell kerülnie a korábbi válságok hibáit és nem kívánt következményeit. Úgy gondoljuk, hogy a senkit hátra nem hagyó, igazságos átmenet iránti követelésünk most még fontosabb, hiszen az európai munkavállalókat súlyosan érinti a világjárvány által okozott, soha nem látott méretű gazdasági visszaesés.

Az industriAll Europe szerint a 2020. márciusi dokumentumban és az idei évben vállalt tevékenységekben nem használták ki annak a lehetőségét, hogy az ipari változások előrejelzésével és kezelésével foglalkozzanak. Noha üdvözlöttük az „Igazságos átmenet mechanizmus” létrehozását (és annak későbbi kiterjesztését a nagy szén-dioxid-kibocsátású, valamint a széntől függő régiókra), az „Igazságos átmenet platformjának” elindítását, valamint a „Szociális jogok európai pillére” végrehajtásának folytatására való hivatkozást, ezek nem elegendők a folyamatban lévő változások társadalmi kezelésére. Noha a Bizottság elismeri, hogy gazdaságunk átalakítása a lehetőségek mellett fontos kihívásokat is felvet. Meg kell akadályozni, hogy egy új informális gazdaság (a „prekariátus”) jöjjön létre. Ugyanakkor a „Szociális jogok európai pillérének” arra kell törekednie, hogy minden munkavállaló számára garantálja a tisztességes munkakörülményeket biztosító, tipikus munkaszerződéshez való hozzáférést.

A gyakorlatban a szociális dimenzió leginkább a képzési igényekről és a képzésről folytatott vitákra szorítkozik, ami bár fontos, de annak csak egy részét jelenti.

Tény, hogy szinte teljesen figyelmen kívül hagyják, hogy a technológiai áttörések, az automatizálás és digitalizálás, a nagy szén-dioxid-kibocsátású tevékenységekbe történő befektetések megszüntetése, a közlekedés szén-dioxid-mentesítése, valamint az új üzleti modellek jelentős hatást gyakorolnak a foglalkoztatás mennyiségére, jellegére és minőségére a legtöbb gazdasági ágazatban. A munkavállalók egyáltalán nem, vagy csak jelképes módon vesznek részt az iparpolitika alakításában. A „tudásalapú társadalomban” a munkavállalók készségeit és tudását iparágukban és munkahelyükön is az innováció eredendő forrásaként kell elismerni, nem csak a közpolitika vagy a vállalati stratégiák passzív befogadóiaként. Ehhez olyan stratégiára van szükség, amely magában foglalja a munkavállalók részvételét.

Remélhetőleg a készségekről szóló paktumok – aktív munkaerőpiaci politikákon keresztül – biztosítani fogják az oktatási és képzési politika teljesebb integrációját az iparpolitikába (pl. a vállalatok, szociális partnerek és képzési szolgáltatók közötti együttműködés megerősítésével). A munkavállalókat és szakszervezeteiket ezekben a kezdeményezésekben központi szereplőknek kell tekinteni, nem pedig a vállalati stratégiák beugró szereplőinek. Különösen fontos az átalakulóban lévő ágazatokban a készségekről szerzett ismeretek kiépítése a kialakulóban/eltűnőben lévő foglalkozásokra vonatkozóan, továbbá a munkavállalók foglalkoztathatóságának növelése olyan, időben történő tovább- és átképzéssel, amely figyelembe veszi az ipari ágazatokban bekövetkező szerkezeti változásokat. Ez azt is jelenti, hogy a meglévő oktatási és képzési rendszereknek integrálniuk kell az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, körkörös és erőforrás-hatékony gazdaság kialakulóban lévő értékláncainak készségigényeit.

Mivel az oktatás világa sosem tud lépést tartani a munka világával, különösen a nagy gazdasági és technológiai átalakulások idején bekövetkezett változásokkal, új utakat kell nyitni az iskola és a munkaerőpiac között, pl. a munkahelyi tanulás rendszereinek létrehozásával, a formális és az informális tanulás érvényesítésével, az egyénre szabott „tanulmányi számlák” bevezetésével, az idősebb munkavállalók megtartását célzó módszerek kidolgozásával. A képzési moduloknak mindenki számára hozzáférhetőnek kell lenniük, kortól, munkaképességi szinttől, munkaszerződés típusától, stb. függetlenül.

Az industriAll Europe ragaszkodik ahhoz, hogy a tisztességes és inkluzív átmenet pillérét beépítsék a Bizottság iparpolitikájába. Az „Ipar 2030” magas szintű kerekasztal megbeszélésen helyesen állapították meg, hogy a „szociális méltányosság és jólét” minden sikeres stratégia kulcsfontosságú mozgatórugója. A 2020. márciusi közlemény elmulasztotta a lehetőséget az inkluzivitás ezen dimenziójának kidolgozására – a 2021. márciusi, aktualizált stratégiából ezt megbocsáthatatlan volna kihagyni.

Az iparpolitika regionális dimenziójának erősítése: sem munkavállalót, sem régiót ne hagyjon hátra

Az iparpolitika kialakításakor a regionális dimenzió sokkal nagyobb figyelmet érdemel. Az ipari és technológiai fejlődésnek erős agglomerációs hatása van, és az ipar (különösen az új, feltörekvő értékláncok) általában az innovatívabb, vezető régiókra koncentrál. A régiók közötti gazdasági egyenlőtlenségek tartósak, sőt tovább mélyülnek, amely a központi régiókban örvendetes folyamatokhoz, a periférián lévő régiók esetében pedig ördögi körhöz vezet. Ezenkívül az átmenet jelentős hatással van a széntől függő és kevésbé fejlett régiókra. Mindez a „magára hagyott” és „deindusztrializált” régiók számának növekedéséhez vezet az EU-ban (ezek nem a korábban a széntől függő régiók!). A régiók hanyatlásának kezelése érdekében a regionális helyreállítási terveknek átalakítási stratégiákat kell kidolgozniuk, a gazdasági revitalizációs programokhoz pedig társadalmi támogatást és aktív munkaerőpiaci politikákat kell kapcsolni. Az összes érintett érdekelt fél bevonásával strukturális reformokat kell végrehajtani, amelyek javítanak az intézmények minőségén, modernizálják az ipari infrastruktúrát, korszerűsítik a képzési struktúrát, és olyan politikákat dolgoznak ki, amelyek lehetővé teszik a magasabb hozzáadott értéket előállító tevékenységek felé történő elmozdulást.

Az „lgazságos átmenet” területi terveit intelligens szakosodási stratégiákkal kell megtámogatni, amelyek a régió rejtett komparatív előnyeit felszabadító iparpolitika regionális és innováció-orientált formái. A támogatásnak kapacitásépítés formájában is rendelkezésre kell állnia az elérhető finanszírozási mechanizmusok hatékony felhasználásának biztosítása és a magánberuházások vonzása érdekében, továbbá az egyes régiók számára személyre szabott megközelítés kialakításához. Végül, a decentralizált értékláncokkal rendelkező körkörös gazdaság kiépítése nagyszerű lehetőségeket kínál helyi munkahelyek létrehozására, különösen az alacsonyan képzett munkavállalók számára.

Különös figyelmet és támogatást kell biztosítani a kis- és középvállalkozásoknak (kkv-k). Sok esetben a kkv-k olyan növekedési potenciállal rendelkeznek, amelyet csak akkor bontakoztathatnak ki teljesen, ha szakmai és gazdasági támogatást kapnak. A szén-dioxid-mentesítés, a digitalizáció és a gyors általános technológiai változás fokozza a készségek iránti igényeket – még a kkv-k számára is. Ezért a célzott támogató struktúráknak az iparpolitika szerves részét kell képezniük, különösen a kevésbé fejlett vagy a szén-dioxid-függő régiók esetében.

Innovációvezérelt iparpolitika: az iparpolitika kulcskérdése

Az európai iparpolitika egyik sikertörténete, hogy a Horizon a világ legfontosabb államilag finanszírozott kutatási programja. De az EU nem használja ki eléggé az általa generált tudást. Az Európában kifejlesztett technológiákat túl gyakran értékesítik másutt. Az EU nem tudott olyan technológiai óriásokat létrehozni, mint az Apple, a Facebook, a Tesla vagy a Google. Túl kevés az olyan fiatal, vezető innovatív vállalat, amely nagy K+F-intenzitású vállalattá fejlődik. Az EU elmarad az olyan új digitális fejlesztések terén is, mint a mesterséges intelligencia. Az EU 2002-es lisszaboni stratégiájában fogalmazta meg azt a törekvését, hogy a világ legversenyképesebb tudásalapú gazdaságává kíván válni. Az a célkitűzés, hogy az EU GDP-jének 3%-át (2% magánbefektetés, 1% állami beruházás) a K+F-be kell fektetni, nem teljesült.

Az európai magán- és állami szféra együttesen a GDP 2,04%-át költi kutatásra és fejlesztésre. Ez Kína esetében 2,07%, az Egyesült Államokban 2,8%, Japánban pedig 3,3%. Különösen a magánszektor beruházásait kellene ösztönözni. Ezenkívül számos technológiai áttörés nem eredményezi sikeres vállalatok létrehozását. Ezt az innovációs folyamat utolsó szakaszának támogatásával lehet kezelni, hogy az úgynevezett „halál völgye”, a kereskedelmi forgalomba hozatal és a piacképes termékek problémája áthidalható legyen. A kísérleti termelési létesítmények és a bemutató projektek támogatása segíti a vállalkozásokat abban, hogy csökkentsék a drága munkaeszközök költségeit. Emellett a kockázati tőke európai szintű piacának további kiépítése (a kockázati tőkebefektetések ötször alacsonyabbak, mint az Egyesült Államokban) javítja az innovatív, nagy kockázatú, nagy potenciállal rendelkező projektek finanszírozását.

Biztosítani kell azt is, hogy a közfinanszírozású K+F első ipari alkalmazásának az Európai Unión belül kell megtörténnie. Végezetül, az innovációs politika értelemszerűen a technológiailag legfejlettebb régiókat célozza meg, azokat, amelyek a technológiai fejlődés élvonalába tartoznak. Ezért az innovációs rendszerek megerősítése a periférián lévő vagy strukturális változások előtt álló régiókban, különös politikai figyelmet érdemel, pl. a technológiai fejlettség különböző szintjeinek figyelembevételével a kutatási és innovációs programok kidolgozása során.

Jó munkahelyeket biztosító uniós iparpolitika

Az ipari átalakulásokat összehangolt és stratégiai iparpolitikának kell kísérnie, amely ösztönzi az ipar környezetbarátabbá tételére és digitalizálására irányuló beruházásokat. A lehető legjobban ki kell használni Európa fő erősségeit: a magasan képzett és elkötelezett munkaerőt, a részvételt és a kompetencia fejlesztését támogató társadalmi modellt, a szociális párbeszédet és a jól kidolgozott, szabványokat meghatározó belső piacot.

A szakszervezetek minden szakaszba történő bevonásával az EU biztosíthatja, hogy a zöld és digitális gazdaságot a dolgozókkal együtt hozzák létre és alakítsák ki, és ne felülről diktáljanak. A munkavállalók részvétele az üzemi szinttől a stratégiai döntéshozatalig, a fenntartható, tudásalapú, forráshatékony és magas teljesítményű ipar felé vezető, sikeres út alapvető feltétele. Megújuló és prosperáló ipar csak minőségi munkahelyekkel, és a minden szinten konstruktív szociális párbeszéddel érhető el.

Az industriAll Europe készen áll szerepének betöltésére e kiemelt fontosságú célok megvalósításában.